

Storgt. 11
0155 Oslo, Norge
Tlf: 47-90579118
Fax: 47-23010301
tsm@krisesenter.com
<http://www.krisesenter.com>

Justis- og beredskapsdepartementet
Gullhaug Torg 4a
0484 Oslo

Oslo 8. mai 2012

Høring vedrørende NOU 2011:19 Ny våpenlov

Krisesentersekretariatet takker for invitasjonen til å komme med synspunkter i henhold til forslag om ny våpenlov. Målet med utredningen var å foreta en total gjennomgang av gjeldende våpenlovgivning og fremme forslag til ny våpenlov med bakgrunn i samfunnsendringene og fremtidige utfordringer. Forslaget til ny lov skal også legge vekt på forebyggende og trygghetsskapende tiltak.

Krisesentersekretariatet er svært fornøyd med at det i utvalgets mandat er satt fokus på betydningen av vold i nære relasjoner ved erverv og tilbakekall av skytevåpen, herunder om samlivspartner bør kontaktes.

Med bakgrunn i at Krisesentersekretariatets hovedansvar er å arbeide mot vold, trusler og drap mot kvinner og barn kommer vi bare til å kommentere Våpenutvalgets forslag i henhold til forslaget de har fremmet for å forebygge trusler og drap hvor det blir anvendt våpen.

I perioden 1991-2010 ble 148 kvinner og 18 menn drept av sin daværende eller tidligere partner. Partnerdrap utgjør i denne perioden 23 % av drapene i Norge. Om lag fire av ti drap ble begått av noen i den nærmeste familie - foreldre, barn, partner eller tidligere partner. Bare i 20 % av drapene var det ingen kjent relasjon mellom offer og gjerningsperson (NOU 2011:19).

Forskning knyttet til psykisk mishandling viser at psykisk mishandling har en sterkere fryktskapende effekt enn fysisk mishandling. (Sackett 1999). I brukerstatistikken fra

Krisesentersekretariatet i 2002 forteller 35 % av kvinnene at de er drapstruet, og 17 % er blitt truet med våpen. Samme året viser statistikken at 72,3 % av kvinne forteller om psykisk vold gjennom isolering og kontroll, ved latterliggjøring, taushet, avvisning, skremming eller ydmyking med våpen.

Selv om kvinner bryter med overgriper, er det ingen garanti for at volden opphører. Forskning viser at volden og truslene ofte øker med 40 % i bruddfasen, og mange må flykte fra hjem, jobb, skole og nettverk for å redde liv og helse (Ekbrand 2001). Krisesentrene er i kontakt med flere kvinner, som sammen med sine barn, lever på sperret adresse med ny identitet. Som konsekvens har flere utviklet angst, depresjoner og selvmordstanker.

Den årlige drapsstatistikken til Kripos viser at drapsvåpen også kan være andre gjenstander enn dem som reguleres av våpenloven, men bruk av skytevåpen er den vanligste drapsmetode for eksempel i saker med drap-selvdrap i nære relasjoner, der den som dreper også tar sitt eget liv. Som tidligere nevnt er det dokumentert gjennom forskning at bruddfasen i et parforhold ofte er den farligste perioden, men alvorlig og dødbringende vold kan også utøves før et eventuelt brudd. I mange tilfeller vil volden også fortsette i en lengre periode etter brudd i parforholdet.

Forskning og kliniske erfaring tilsier at det er en tydelig økning i farlighet og risiko for alvorlig eller dødbringende vold når mennesker som utøver vold i nære relasjoner har tilgang til våpen.

5. desember 2011 overleverte Våpenutvalget sin utredning om ny våpenlov (NOU 2011:19). Krisesentersekretariatet støtter Våpenutvalget som pekte på at det er behov for klare retningslinjer for når vold og trusler skal få følger for den som vil erverve og inneha skytevåpen. Krisesentersekretariatet har foreslått overfor Våpenutvalget at det at det ikke skal være mulig å erverve eller inneha våpen når en person er ilagt besøks- og kontaktforbud eller er dømt for vold i nære relasjoner.

Vi er også enige i Våpenutvalgets forslag som sier at når en person kommer i kontakt med politiet på grunn av voldsutøvelse eller trusler, både overfor nærstående og andre, bør det normalt få følger for personens tillatelse til å inneha skytevåpen. Det samme gjelder ved adferd som medfører krisesenteropphold for nærstående eller tildeling av voldsalarm.

Anmeldelse av vold og trusler må medføre en vurdering av den anmeldtes tillatelse til å inneha våpen. Videre foreslår Våpenutvalget at når en person er under behandling for voldsproblematikk generelt og voldsproblematikk i nære relasjoner spesielt, bør våpenkortet inndras inntil videre. Det er foreslått å ta inn en bestemmelse som gir politiet klar hjemmel til slikt midlertidig tilbakekall, som også kan skje i andre tilfeller. Også dette punktet gir vi også Våpenutvalget vår fulle støtte. Utfordringene her vil vi kommentere i neste kapittel.

Taushetsplikt og avvergningsplikten for krisesentrene

Spørsmålet om andres meldeplikt ble drøftet i våpenutvalget, men ikke avsluttet (13.11 side 94). Dette er som rapporten presiserer beklagelig.

I lov om kommunale krisesentertilbud som ble iverksatt i 2010 ble alle som utfører tjenester eller arbeid etter loven, pålagt taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Dette medfører at de ansatte ikke har samme strenge taushetsplikt som helseprofesjonene som er utredet i forslag til ny våpenlov. Til tross for dette kan ansatte ved krisesentrene komme i samme dilemma som for eks leger da avvergningsplikten har som krav etter skjerpelsen av 25. juni 2010, at det må foreligge alminnelig sannsynlighetsovervekt – det vil i teorien si at plikten inntreer hvor vedkommende holder det som 51 % sannsynlig at en alvorlig straffbar handling vil inntreffe.

Erfaringen fra krisesentrene viser at kun 784 (32 prosent) av alle som oppholdt seg på krisesentrene i 2010 anmeldte dette til politiet. Av disse ble det tatt ut offentlig påtale i 26 prosent av tilfellene (Rapportering fra krisesentrene 2010 – Sentio Research Norge).

Dette medfører at i svært mange tilfeller blir volden ikke kjent for politiet, og at kvinner og barn har søkt opphold ved et krisesenter. Mange kvinner på krisesentrene forteller om trusler der våpen inngår som et element. Truslene består i at overgriper truer med å skyte kvinnen og barna eller ta sitt eget liv hvis de forlater ham.

Etter straffelovens (strl) § 139 påligger det *alle* gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke avverget visse straffbare handlinger som brannstifting og andre ødeleggelser hvor tap av menneskeliv lett kan forårsakes, voldtekt, utuktig omgang med mindreårige, frihetsberøvelse, legemsbeskadigelse, drap og ran. Den omstendighet at vedkommende har taushetsplikt (lovpålagt eller selvpålagt) begrenser ikke anmeldelsesplikten.

Ved lovendringen i 2010 er det presisert i lovteksten at taushetsplikt må vike for avvergingsplikten. Dette gjelder uansett rettslig, moralsk eller religiøst grunnlag for taushetsplikten. Presiseringen endrer ikke rettstilstanden, men klargjør gjeldende rett.

Som tidligere har en plikt til å avverge grov legemsbeskadigelse (straffeloven 1902 § 231), voldtekt (straffeloven 1902 § 192), incest med personer under 16 år (straffeloven 1902 § 195, jf. § 139) og seksuell omgang med fosterbarn, pleiebarn, stebarn eller annen person under 16 år som er under omsorg, myndighet eller oppsikt hos den antatte gjerningspersonen (straffeloven 1902 § 199, jf. § 139).

Videre var plikten tidligere knyttet til å avverge seksuell omgang med barn under 14 år (straffeloven 1902 § 195), men er nå utvidet til å gjelde alle seksuelle handlinger med barn under 16 år (straffeloven 1902 § 200 annet ledd).

Nytt er det også at plikten er utvidet til å gjelde all mishandling i nære relasjoner, såfremt mishandlingen faller innenfor straffeloven 1902 § 219. Videre har en nå plikt til å avverge seksuell omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold (straffeloven 1902 § 193). Dessuten er avvergingsplikten utvidet til å gjelde legemsbeskadigelse med alvorlig følge (straffeloven 1902 § 229 annet og tredje straffalternativ). En har også plikt til å avverge enkelte andre overtredelser som er nærmere angitt ved henvisninger i § 139.

Med bakgrunn i at det stilles krav i henhold til avvergningsplikten om at handlingen som søkes avverget fremstår som ”sikkert eller mest sannsynlig”, kan de ansatte ved krisesentrene komme i dilemma i henhold til om kravet for å melde til politiet om at overgriper innehar våpen er innfridd.

Dette dilemmaet kan også ”hjelpere” i det offentlige hjelpeapparatet som ikke er underlagt samme strenge taushetsplikt som helseprofesjonene. Vi foreslår derfor at det utarbeides en klar forskrift som gir en klar meldeplikt til offentlige ansatte og andre som utfører lovpålagte tjenester når de får kunnskap om vold i familien hvor det er kjent at det oppbevares våpen.

Godkjenning fra husstandsfelleskap

Våpenutvalget foreslår at det tas inn en bestemmelse i loven som pålegger våpensøkeren ved søknad om tillatelse til å erverve skytevåpen, å varsle andre myndige medlemmer av husstandsfelleskapet om at det vil søkes om å bringe skytevåpen inn i bopelen. Dette vil praktisk kunne gjennomføres ved at søkeren må innhente samlivspartner eller andre

husstandsmedlemmers underskrift på skjema for egenerklæring om at medlemmet er varslet om søknaden. Krisesentersekretariatet sier seg enige i dette forslaget med begrunnelsen utvalget har gitt:

”Det er flere argumenter for at samlivspartner bør kontaktes ved erverv av skytevåpen, også i tilfeller der det ikke er indikasjoner på vold eller trusler. Samlivspartner og andre familiemedlemmer bør ha en rett til å vite om det blir oppbevart våpen i eget hjem.

Et annet argument for at samlivspartner og husstandsfellesskap skal gjøres kjent med erverv av skytevåpen, er at direkte eller indirekte trusler om bruk av våpen kan være en del av den psykiske volden i noen parforhold og familier. Dette er et bredere perspektiv på risikoen for vold enn kun fysisk bruk av våpen.

I tillegg vil samlivspartneren i mange saker være den som bedømmer situasjonen best, både ved å kjenne til depresjon, endringer i helsetilstand, rusmisbruk og voldelighet. Det vil derfor være viktig at vedkommende er kjent med at det oppbevares våpen i hjemmet”.

Vennlig hilsen

Tove Smaadahl

.....

Daglig leder Tove Smaadahl